

проживав в Петербурзі і на Чернігівщині. Звіти покликають його на директора "Мистецько-промислової школи ім. М. Гоголя" в Миргороді, де посвятив він повних 30 літ своєї праці. Бачучи успіхи своєї праці у Миргороді, не манили його пропонувані кращі посади у Києві. Тут власне розгорнув він широко свою діяльність педагогічну, етнографічну й мистецьку. Найцінніша його праця написана з ділянки мистецтва, це "Спогади" про Мартиновича (Вид. "Рух", 1931), де широко обговорив він обставини, серед яких довелось працювати митцям його покоління, а передусім гірку долю свого друга.

Ще під час своїх студій у Петербурзі широко займався був Сластіон збиранням пам'яток, що залишилися після Шевченка. Неодну цінну пам'ятку пощастило йому відшукати. Захоплення Шевченком спонукало його до виконання ілюстрацій до "Гайдамаків" і цими ілюстраціями придбав він собі найбільшу популярність, передусім двома класичними у дусі того часу композиціями "Стріча Яреми з Оксаною" і "Гайдамаками з кобзарем". Неважне те, що критика закинула йому деякі анахронізми й невірності, все-таки дух Шевченкової поезії був там переданий у малярський спосіб (уперше і чи не востаннє досі) дійсно

найвірніше. Це й запевнило Сластіонові довготривалу славу.

Крім того, Сластіон ілюстрував українську читанку, київський "Шершень" і багато інших видань, а передусім "Рідний Край" О. Пчілки. Брав участь також у мистецьких виставах.

Його педагогічна й етнографічна діяльність мала також великі успіхи у миргородській школі; розробив він і спопуляризував на керамічних виробах зразки української орнаментики, і випустив багато талановитих робітників у цій ділянці. З етнографічних праць найцікавіші його дослідли над козацькими думами і кобзарством.

Започаткована мистецька праця романтичної четвірки митців, щоб опанувати рідну тематику, запліднила пізніше чимало митців 80-их, 90-их і навіть ще 900-их років більш і менш талановитих. Щойно згодом, коли вони виконали свою роботу, прийшла черга на шукання формальних рідних елементів в українському мистецтві і синтезу із західноєвропейськими мистецькими напрямками. Колишні малі струмочки українського мистецтва розлились нині широкими, багатими і різномірними ріками по всій українській землі.

Львів

КОРОТКО ПРО АВТОРА

Драган Михайло Дмитрович (21.XI.—3.XII.)1899, с. Тустаповичі, тепер у складі м. Борислава Львівської області — 8.III.1952 року, Львів — український мистецтвознавець, доктор мистецтвознавства з 1952 року Закінчив 1931 року Львівський університет. Автор праць з питань давнього українського мистецтва, зокрема народної дерев'яної архітектури та різьбярства: "Українські дерев'яні церкви" (т. 1—2, 1937), "Українська декоративна різьба XVI—XVIII століть" (1970) та ін.

Ніна Калениченко

МИТЕЦЬ І ДОСЛІДНИК НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ ЛУКА КАЛЕНИЧЕНКО

До 100-річчя від дня народження

Жині минає 100 років від дня народження і 30 років від дня смерті Калениченка Луки Петровича (20.II.1898 — 5.VIII.1968) — видатного діяча української культури, відомого художника-реставратора, мистецтвознавця, засновника першої в Україні науково-реставраційної майстерні. Народився він у м. Карлівці Карлівського району Полтавської області у родині вчительки (як позашлюбний син місцевого поміщика-полковника). 1910 року мати померла, жив у бабусі.

1913 року закінчив місцеву 2-класну школу і тоді ж вступив до Миргородської художньо-промислової школи, де його улюбленим учителем був Опанас Сластіон. Школу закінчив у червні 1918 року. Гроші на прожиття заробляв репетиторством. Закінчив короткотермінові педагогічні курси, а в січні 1919 року почав працювати у Хімічному відділі Миргородського Усавнар-госпу на посаді ревізора-експедитора. Брав активну участь у суспільній, профспілковій роботі. Восени 1922 року був рекомендо-

ваний на навчання в Київський художній інститут (майстерня Ф. Кричевського). Тяжка хвороба перервала навчання і на початку 1924 року він повернувся в Миргород.

З кінця 1926 — по червень 1929 р. працював директором і викладачем Миргородського художньо-керамічного технікуму. В 1929 р. повернувся у Київ у Художній інститут (на музейно-мистецтвознавчий факультет), який закінчив у 1931 р. і здав колоквиум на аспіранта при Музеї західного мистецтва Української Академії наук. Аспірантський стаж закінчив у 1933 р. і ще рік (1934) за спеціальним дозволом Укрнаркомпросу на правах аспіранта вивчав українське мистецтво. Одночасно до 1935 р. був деканом і викладачем музейного факультету Художнього інституту, старшим науковим співробітником у Київському Державному Музеї російського мистецтва, у відділі українського мистецтва при Історичному музеї, згодом — у Музеї українського мистецтва.

У цей час визначилося коло наукових інтересів Л. П. Калениченка — українське народне мистецтво та художня промисловість (спеціалізувався у галузі реставрації станкового мистецтва і монументального живопису, а як мистецтвознавець — у галузі українського народного мистецтва). Бере діяльну участь в організації музею українського мистецтва, де очолює відділ (до 1937 р.). У 1933 р. був відряджений для відновлення робіт Київського Музейного містечка.

З 1932 р. працює і як реставратор. У 1933 р. організовує першу в Україні Державну науково-дослідну реставраційну майстерню, в якій обіймає посаду головного художника-реставратора до червня 1944 р. У 1937 р. став об'єктом цькування і переслідувань з боку групи наклепників і провокаторів.

У 1942—45 рр. працює вченим секретарем, а далі заступником директора ІМФЕ АН УРСР (До речі, його заходами в Інституті створено відділ образотворчого мистецтва). Після війни віддається реставрації монументального живопису. Під його керівництвом та за безпосередньою участю здійснено реставрацію розписів Володимирського собору (1946—1951) у Києві, композиції Врубеля "Сошествие св. Духа" у Кирилівській церкві (1950),

живопису Андріївської церкви (1950—1951), Хрестовоздвиженської церкви (1951), фресок і мозаїк Софіївського собору (1951—1952) та ін. Всі ці роботи дістали високу оцінку фахівців (зокрема І. Є. Грабаря, В. Н. Лазарева), а Л. П. Калениченку присвоєно звання художника-реставратора вищої кваліфікації.

З виникненням Академії архітектури УРСР (на чолі з В. Г. Заболотним) Лука Петрович переходить туди. Працює директором Інституту художньої промисловості (1945—1947), керівником сектора реставрації пам'яток мистецтва (в Інституті монументального живопису і скульптури) (1947—1949) тощо.

З ініціативи В. Г. Заболотного організовується відділ історії українського мистецтва, де було створено першу розгорнуту програму з дослідження історії українського мистецтва (під керівництвом і за участю Луки Петровича).

Разом із своїми помічниками (Є. С. Мамолатом та О. Ф. Пльощ) Л. Калениченко розробляє оригінальну наукову методику вивчення стану монументального живопису й визначення процесів реставрації (картографічний метод), закріплення основи живопису, розкриття давніх фресок та їх художньої обробки. Тут вперше було застосовано синтетичні смоли, за що група реставраторів отримала авторське свідоцтво. Потім цією методикою реставраційних робіт користувалися в усьому колишньому Радянському Союзі (на конференції в Москві у 1968 р. ця нова методика реставрації здобула визнання).

Л. П. Калениченко виховав цілу плеяду висококваліфікованих художників-реставраторів, сам реставрував сотні цінних творів класиків українського, російського і західного мистецтва, які зберігаються в музеях України.

Плідно працював Лука Петрович і як мистецтвознавець (розвідка "О. Шовкуненко" (1947), статті "Скло українських гут" ("Наукові записки ІМФЕ"), "Мистецтво Стародавньої Русі" ("Нариси з історії українського мистецтва") та ін.). Багато робіт лишилося в рукописах.

Л. П. Калениченко зробив цінний внесок у розвиток культури українського народу.

Київ

